

Handläggare
Gundula Kolb
Telefon**Till**
Stadsbyggnadsnämnden

Beslut om samråd om förslag till upphävande av delar av Igelbäckens kulturresevat för planerad avfartsramp (öglä 1) från E4 samt flytt av Akallälänkens södra del

Förslag till beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att uppdra åt stadsbyggnadskontoret att samråda om förslag till upphävande av delar av Igelbäckens kulturresevat för planerad avfartsramp ("öglä 1") från E4 Förbifart Stockholm norrgående riktning till E18 västgående riktning i trafikplats Hjulsta och för flytt av Akallälänkens södra del från Hjulsta trafikplats till Hjulstavägen och Hjulstastråket.

Amanda Horwitz
StadsbyggnadsdirektörCharlotte Persson
AvdelningschefCarolina Fintling Rue
Enhetschef

SAMMANFATNING

Igelbäckens kulturresevat påverkas av angränsande pågående infrastrukturprojekt. Påverkan innebär fysiska intrång i resevatet som kräver ett upphävande av två delar av resevatet. Sammanlagt föreslås cirka 3,7 ha upphävas.

Enligt 7 kap. 7 § miljöbalken får kommuner upphäva natur- och kulturresevat helt eller delvis om det finns synnerliga skäl. Upphävande får endast meddelas om intrånget i resevatets värde kompenseras i skälig utsträckning på resevatet eller något annat område. Inför ett upphävande ska samråd genomföras med myndigheter samt berörda sakägare. Beslutet om att helt eller delvis upphäva ett skyddat område ska tas i samma politiska församling som har inrättat det skyddade området. Beslutet ska underrättas enligt lag och det finns möjlighet att överklaga beslutet.

StadsbyggnadskontoretFleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

Trafikverket har i november 2025 inkommit med en ansökan om upphävande av del av Igelbäckens kulturresevat. Delen som föreslås upphävas kommer att utgöra nytt vägområde med vägrätt för planerad avfartsramp (nedan benämnd ”ögla 1”) från E4 Förbifart Stockholm norrgående riktning till E18 västgående riktning i trafikplats Hjulsta på fastigheten Akalla 4:1. Området ingår i den pågående detaljplan för trafikplats Hjulsta. Eftersom vägarna E4 och E18 samt kopplingen (ögla 1) mellan dem alla är utpekade som riksintresse för kommunikationer bedömer stadsbyggnadskontoret att det finns synnerliga skäl för upphävande av den berörda delen av kulturresevatet. Trafikverket och staden har sedan 2021 fört dialog kring lämpliga och skäliga kompensationsåtgärder. Baserande på dialogen föreslås en rad olika kompensationsåtgärder för att kompensera för intrånget i resevatets kultur-, natur- och rekreativa värden.

Trafikverket fick i januari 2024 tillstånd och dispens för åtgärder kopplade till flytt av Akallalänkens södra del i Igelbäckens kulturresevat, från Hjulsta trafikplats till Hjulstavägen och Hjulstråket (Dnr 2019-15337). I tjänsteutlåtande från 2023 lyfte stadsbyggnadskontoret att gränsen för resevatet borde ändras i ett senare skede så att den nya delen av Akallalänken och det smala området mellan vägen och E18 inte ingår i resevatet. Kontoret tillämpade vid tillstånds- och dispensprövningen samma prövningsgrunder som vid ett upphävande, det vill säga att synnerliga skäl ska föreligga, och med samma bedömning av rimliga kompensationsåtgärder. I beslutet anges också att processen om upphävande av denna del av resevatet kan drivas inom staden i ett senare skede.

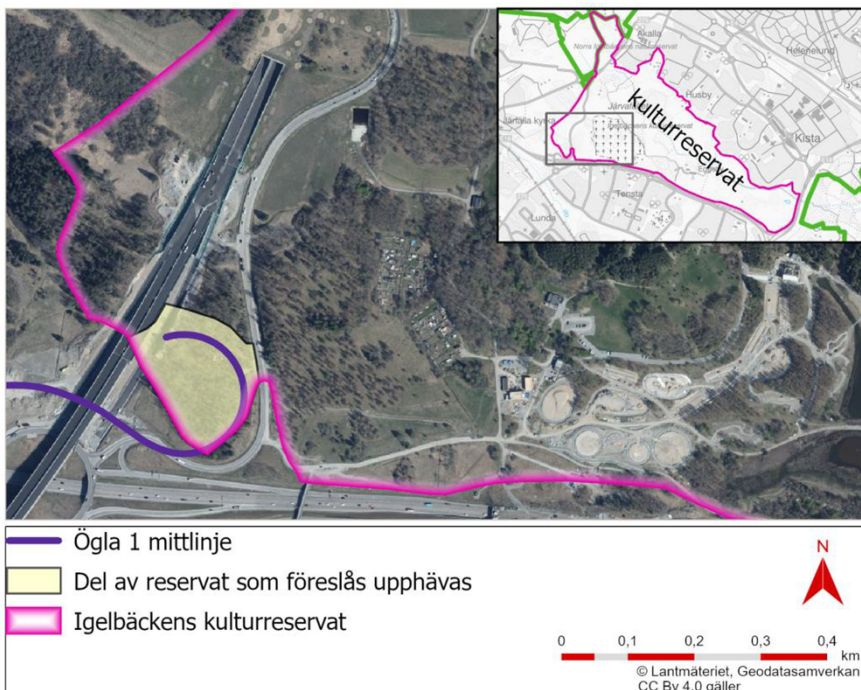
Stadsbyggnadskontoret föreslår stadsbyggnadsnämnden att besluta att uppdra åt stadsbyggnadskontoret att samråda om förslag till upphävande av delar av Igelbäckens kulturresevat för planerad avfartsramp (ögla 1) från E4 Förbifart Stockholm norrgående riktning till E18 västgående riktning i trafikplats Hjulsta och för flytt av Akallalänkens södra del från Hjulsta trafikplats till Hjulstavägen och Hjulstråket.

UTLÅTANDE

Bakgrund

Planerad avfartsramp (ögla 1) från E4 Förbifart Stockholm norrgående riktning till E18 västgående riktning i trafikplats Hjulsta

Trafikverket har i november 2025 inkommit med en ansökan om upphävande av del av Igelbäckens kulturresevat. Delen som föreslås upphävas kommer att utgöra nytt vägområde med vägrätt för planerad avfartsramp (ögla 1) från E4 Förbifart Stockholm norrgående riktning till E18 västgående riktning i trafikplats Hjulsta på fastigheten Akalla 4:1.

Figur 1. Det område som föreslås upphävas visas som gult i kartan och är beläget i sydvästra delen av Igelbäckens kulturresevat.

Trafikverket bedömer att ögla 1 behövs för att uppnå tillräcklig kapacitet för trafik som färdas från E4 Förbifart Stockholm i norrgående riktning till E18 i västgående riktning. Vägarna E4 och E18 samt kopplingen (ögla 1) mellan dem är alla utpekade som riksintresse för kommunikationer.

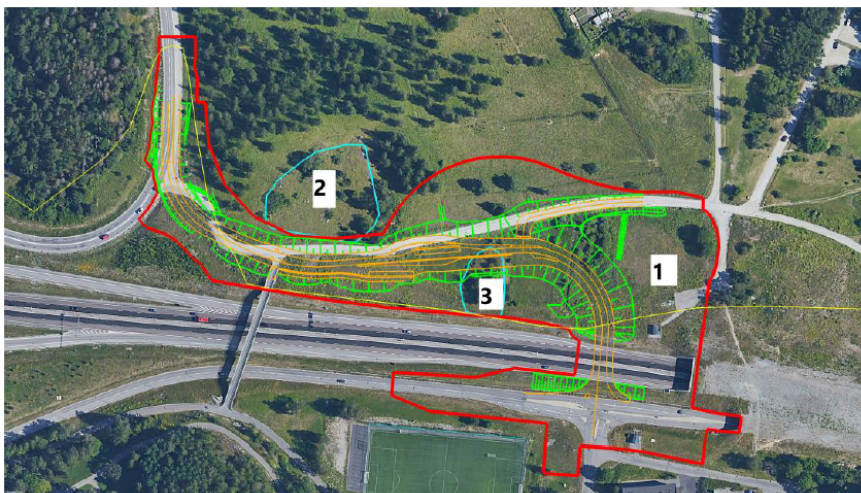
Parallellt med upphävande-processen pågår detaljplanläggning av området (Dp 2023-12386). Detaljplanens syfte är att möjliggöra för breddning av på- och avfartsramper till E18 samt en ny ramp från Förbifart Stockholm till E18 genom en ny trafikögla. Syftet är att skapa en funktionell och robust trafiklösning på platsen och värna områdets befintliga värden samt minimera negativ påverkan på

dessa. Detaljplanen har varit på samråd och planeras gå ut på granskning i oktober 2026. Antagande planeras ske februari 2027 parallellt med beslut om upphävande av delar av reservatet.

Flytt av Akallalänkens södra del från Hjulsta trafikplats till Hjulstavägen och Hjulstråket

Trafikverket sökte 2023 reservatstillstånd för att flytta Akallalänkens södra del i Igelbäckens kulturresevat, från Hjulsta trafikplats till Hjulstavägen och Hjulstråket (Dnr 2019-15337). Enligt Trafikverket kommer trafikplatsen inte ha tillräcklig kapacitet för trafiken till och från Akallalänken när Förbifart Stockholm öppnas. Flytten av vägen är reglerad i detaljplanen för Förbifart Stockholm, delen Hjulstamotet, Dp 2009-20807 och i genomförandavtal mellan Trafikverket och Stockholms stad. Byggandet av Förbifart Stockholm i enlighet med arbetsplan undantogs från kulturresevatets föreskrifter när reservatet inrättades. Akallalänkens nya läge ingick inte i arbetsplanen.

Förutom flytten av Akallalänken ingick i ansökan även att anlägga en gång- och cykelväg utmed länken, en busshållplats samt infart till begravningsplatsen och reservatet i övrigt. Dessa åtgärder var tillägsbeställningar från Stockholms stad. Gång- och cykelvägen och busshållplatsen kommer öka tillgängligheten till kulturresevatet och till begravningsplatsen.

Figur 2. Kartbild från beslutet tjänsteutlåttandet från 2023. I kartan visas vägens nya läge (inklusive gång- och cykelväg och busshållplats) markerat med orange, väglänster markerade med grönt, arbetsområde markerat med rött. Visst naturvärde finns i området markerat med siffran 1, högt naturvärde finns i området inom blå linje markerat med siffran 2 och påtagligt naturvärde finns i området inom blå linje markerat med siffran 3.

Trafikverket beräknade att flytt av Akallalänken kommer att ta 1,08 hektar av kulturresevatet i permanent anspråk.

I tjänsteutlåtande från 2023 lyfter stadsbyggnadskontoret att gränsen för reservatet bör ändras så att den nya delen av Akallalänken och det smala området mellan vägen och E18 inte ingår i reservatet. Enligt Trafikverket var dock tidsplanen för att flytta vägen innan Förbifarten öppnas för snäv för att hinna med en process om upphävande av en del av reservatet.

Stadsbyggnadskontoret bedömde 2023 att flytten av södra Akallalänken skulle kunna prövas som dispens och tillstånd enligt reservatsföreskrifterna istället för upphävande, om prövningen gjordes mot samma prövningsgrunder som ett upphävande, det vill säga att synnerliga skäl skulle föreligga, och med samma bedömning av rimliga kompensationsåtgärder. I beslutet anges att processen om upphävande av denna del av reservatet kan drivas inom staden i ett senare skede.

Den 25 januari 2024 beslutade stadsbyggnadskontoret (Dnr 2019-15337) att ge Trafikverket tillstånd för att anlägga ny väg, dra nya ledningar och fälla träd i enlighet med ansökan samt att bevilja dispens för att anordna tillfälliga upplag. Tillstånd och dispens var förenade med en rad villkor samt krav på kompensationsåtgärder (se stycket Ärendet).

Igelbäckens kulturresevat

Syftet med reservatet är att för framtiden bevara ett rikt kulturlandskap som har stort värde för friluftslivet samt en nyckelfunktion i den regionala grönstrukturen för Stockholms biologiska mångfald.

Syftet är därmed

- att området som del av en grön kil ska bevaras och stärkas, med avseende på kvaliteter för kulturlandskap, friluftsliv och biologisk mångfald.
- att det för dagens Stockholm unika kulturlandskap som bildats här under många årtusenden ska bevaras, stärkas och visas för efterkommande generationer.
- att ett stort och viktigt grönområde ska säkras och utvecklas till ett aktivitetsfält för de många människor som bor i närområdet och andra stockholmare, för rekreation, friluftsliv och kulturell upplevelse, naturupplevelser, pedagogik, spontanidrott och socialt umgänge.
- att mosaiken av biotoper och det rika växt- och djurlivet ska bevaras och utvecklas. Särskilt skyddsvärda arter som grönlungen ska skyddas och ges förutsättningar att finnas kvar. Igelbäcken, som är pulsådern i landskapet, ska bevaras och stärkas med avseende på vattenkvalitet, hydrologi och biologiska kvaliteter.

Upphävandeprocessen

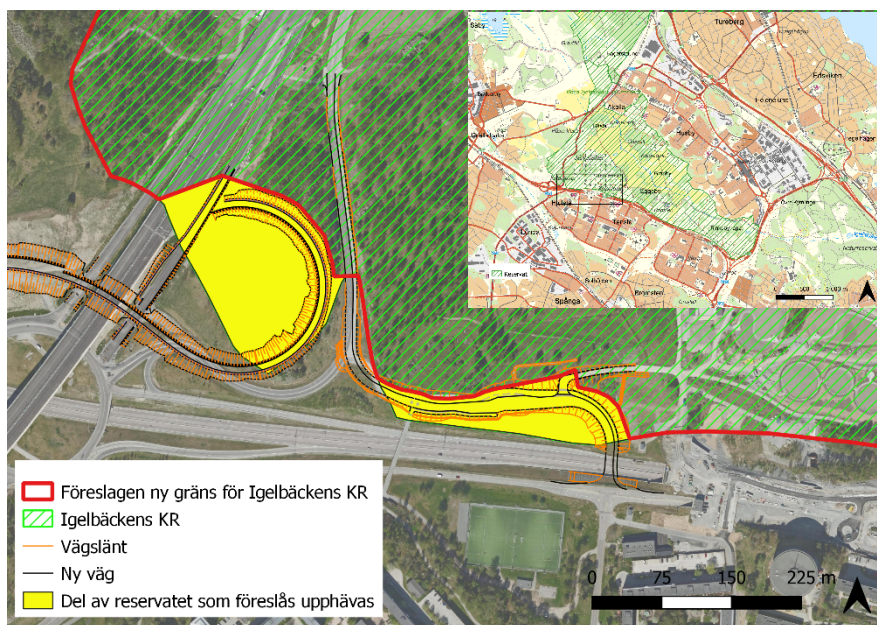
Enligt 7 kap. 7 § miljöbalken får kommuner upphäva natur- och kulturresevat helt eller delvis om det finns synnerliga skäl. Upphävande får endast meddelas om intrånget i resevatets värde kompenseras i skälig utsträckning på resevatet eller något annat område.

Initiativ till upphävande av hela eller delar av ett skyddat område kommer från den aktör som har ett alternativt markanspråk som inte är förenligt med ett resevats syfte och inte kan få tillstånd eller dispens.

Inför ett upphävande ska samråd genomföras med myndigheter samt berörda sakägare. Beslutet om att helt eller delvis upphäva ett skyddat område ska tas i samma politiska församling som har inrättat det skyddade området. Beslutet ska underrättas enligt lag och det finns möjlighet att överklaga beslutet.

Ärendet

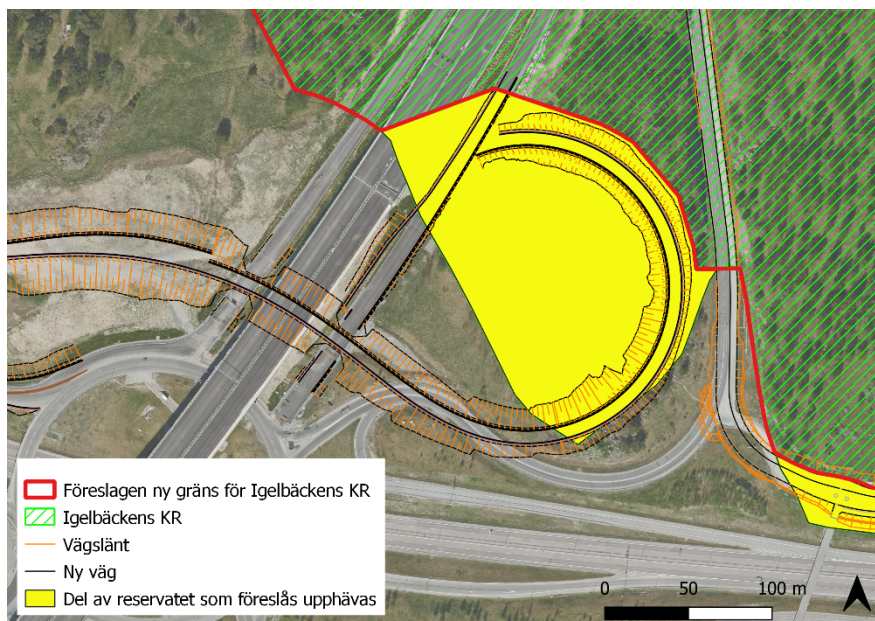
Områden där Igelbäckens kulturresevat föreslås upphävas är sammanlagt 3,7 hektar stora (Figur 3).

Figur 3. Del av Igelbäckens kulturresevat som föreslås upphävas.

Planerad avfartsramp (öglä 1) från E4 Förbifart Stockholm norrgående riktning till E18 västgående riktning i trafikplats Hjulsta

Området där Igelbäckens kulturresevat föreslås upphävas är cirka 2,5, hektar stor (Figur 4).

Figur 4. Del av Igelbäckens kulturreservat som föreslås upphävas för ögla 1 samt föreslagen ny gräns.

Beskrivning av området

Kulturhistoriska värden

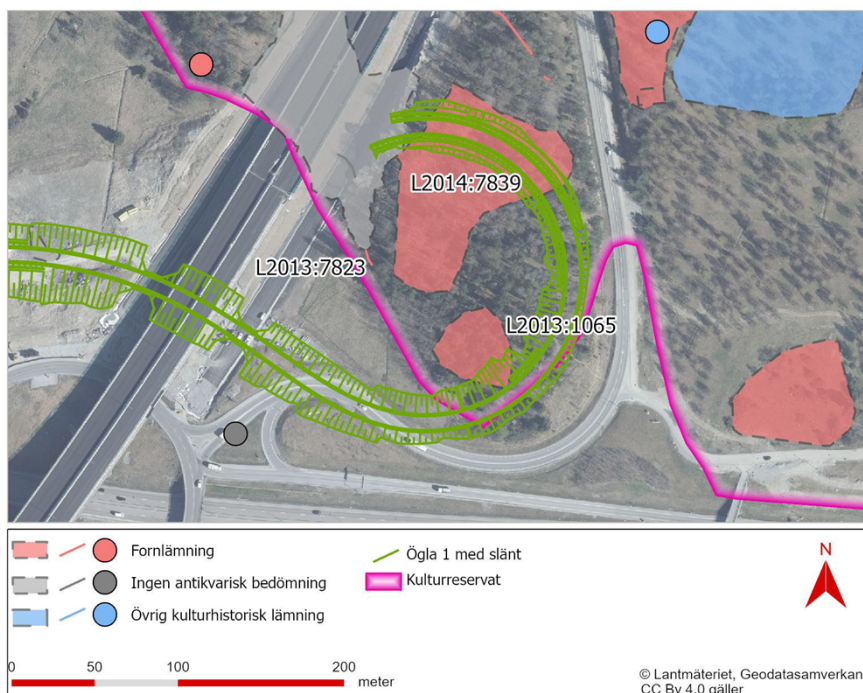
Kring Igelbäcken har människor levt och brukat marken i över 1000 år. Tack vare den konserverande effekt som militärens verksamhet haft i området bär stora delar av landskapet i kulturreservatet ännu samma struktur som kring sekelskiftet 1900.

Fornlämningsmiljöerna är komplexa med gravfält från järnålder samt lämningar från jordbruk och boplatser från bronsålder och framåt. Gårdarna i reservatet (Hästa, Granby, Akalla, Husby och Eggeby) har upprätthållit den kontinuitet av brukad jordbruksmark som landskapet präglas av.

Vid trafikplats Hjulsta har bytomt och boplatser från järnåldern och i historisk tid undersökts och borttagits i samband med utbyggnaden av trafikplatsen. Området som berörs av nu planerad infrastruktur och föreslås upphävas innehåller två gravfält (L2014:7839 och L2013:1065) (Figur 5). Gravfält L2014:7839 är delundersökt och har

ursprungligen bedömts bestå av ca 60 fornlämningar. Kvarvarande anläggningar utgörs av ett 30-tal runda, och 1 kvadratisk stensättning. Gravfält L2013:1065 består av ca 10 fornlämningar. Dessa utgörs av 9 runda stensättningar och 1 treudd. Båda dessa gravfält kan betecknas som gårdsgravfält och kopplas till Hjulsta boplatser/bytomt.

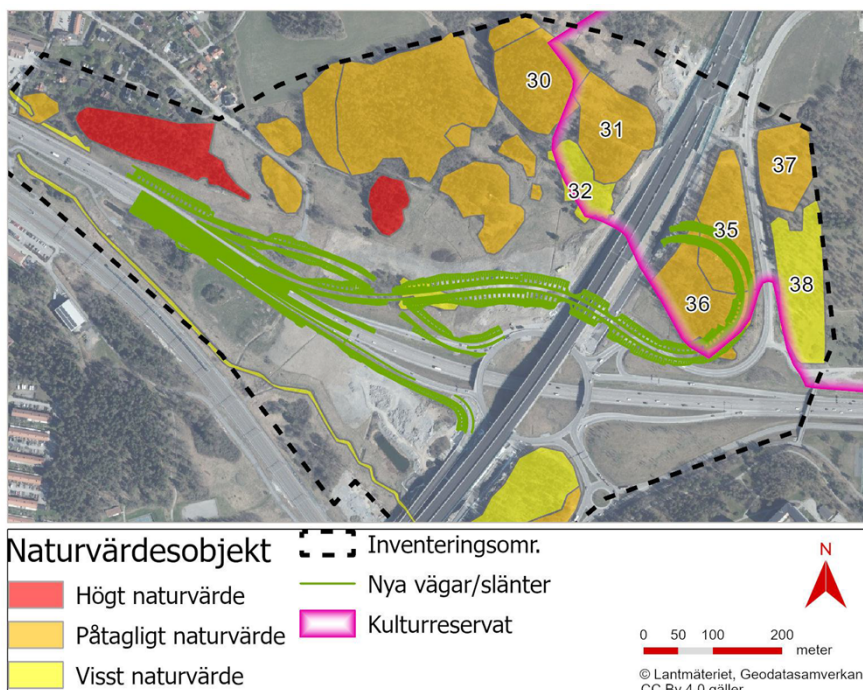
Figur 5. Kända fornlämningar i anslutning till planerade anläggningsdelar av ögla 1 inom Igelbäckens kulturresevat.

Naturmiljö

Den del av resevatet som föreslås upphävas för ögla 1 utgörs av ett skogsområde med påtagliga naturvärden. Två naturvärdesobjekt berörs här (Figur 6). Objekt 36 utgörs av en gräsdominerad öppen blandskog med riklig förekomst av grova gamla tallar. Området har sannolikt utgjort skogsbetesmark tidigare. Fältskiktet är relativt homogent men uppvisar rester av tidigare ängsflora. Objekt 35 utgörs av barrskog med rikt lövinslag. Här finns enstaka äldre träd, rikligt med död ved, även förekomst av myrstackar, block och berg i dagen. Fältskiktet är igenväxande och gräsdominerat med relativt mycket örter, många vanligt förekommande i ängsmark.

Inom området som föreslås upphävas finns två särskilt skyddsvärda tallar och ett flertal skyddsvärda träd, främst tallar och aspar.

Figur 6. Naturvärdesobjekt i den östra delen av vägprojektet. Nummer i kartbilden avser objektnummer i genomförd naturvärdesinventering. Delar av objekt 35 och 36 kommer att tas i anspråk av planerad avfartsramp (öglä 1) inom Igelbäckens kulturresevat.

Fåglar

Enligt fågelinventering från 2024 bedöms tre rödlistade arter (rödlistan 2026) häckar i området: stare (VU, sårbar), grönfink (EN, starkt hotad) och björktrast (NT). Den naturvårdsintressanta arten tofsmes har ett eller flera revir inom den del av kulturresevat som föreslås upphävas.

Fladdermöss

I fladdermusinventeringen som genomfördes 2025 var de tre vanligaste observerade arterna större brunfladdermus, nordfladdermus och dvärgpipistrell. Enstaka individer av brunlångöra och gråskimlig fladdermus förekom, samt några observationer av arter ur det svårbestämda artkomplexet myotis. I inventeringen av skyddsvärda träd som genomfördes i naturvärdesinventeringens objekt 35 och 36 påträffades enstaka träd med hål. Teoretiskt kan hålträden fungera som viloplatser eller mindre koloniplatser för fladdermöss. Konsulten bedömer att hålträden inte utgör det men en inventering av hålen av en fladdermuskunnig ekolog med endoskop och värmekamera har inte genomförts. Enligt konsulten ger fladdermusinventeringen inga indikationer om förekomst av fladdermuskolonier.

Rekreation och friluftsliv

Igelbäckens kulturresevat omges på norra och södra sidan av

bostadsområden med många invånare. Reservatet som helhet har ett stort värde för närrekreation och friluftsliv. Boende i Järvastadsdelarna är i hög utsträckning i närmiljön på sin fritid, i och med ett lågt bilinnehav och begränsade resurser. Barkarbystadens utbyggnad innebär ett stort ökat besöksstryck på de delar av Järvafältet som ligger mellan Järfälla och Stockholm.

Området som föreslås innehåller påtagliga värden för friluftslivet och kulturpedagogik. Områdets rekreativa värden påverkas dock negativt av angränsade infrastruktur – främst genom trafikbuller men även visuellt.

Beskrivning av konsekvenser av upphävande av del av reservatet samt utbyggnad av ögla 1.

I samband med framtagande av detaljplanen för trafikplats Hjulsta har en miljökonsekvensbeskrivning tagits fram. Nedan redovisas en sammanfattning av i MKB beskrivna konsekvenser av föreslaget upphävande av reservatet och uppförandet av ögla 1.

Kulturhistoriska värden

Den storskaliga infrastrukturen påverkar redan idag det småskaliga historiska odlingslandskapet. Avfartsrampen bedöms förstärka dominansen av storskalig infrastruktur. Upphävande av reservatet och uppförandet av rampen innebär att tillgängligheten till fornlämningsmiljön förloras. Förlust av gravfälten medför att läsbarheten av järnålderslandskapet förloras i detta landskapsavsnitt. Sammantaget bedöms upphävandet av reservatet och uppförandet av ögla 1 medföra måttliga till stora negativa konsekvenser för fornlämningsbilden i området samt måttligt negativa konsekvenser för Igelbäckens kulturresevatet som helhet.

Naturvärden

Upphävandet och uppförandet av avfartsrampen innebär att cirka 2,1 hektar naturmark med påtagliga naturvärden, två särskild skyddsvärda träd och ett flertal skyddsvärda träd, revir av tre rödlistade fågelarter och en naturvårdsart samt födosökmiljö för fladdermöss förlorar sitt skydd och exploateras. Sammantaget bedöms upphävandet av reservatet och uppförandet av ögla 1 medföra små till påtagliga negativa konsekvenser för naturmiljön.

Rekreation och friluftsliv

Upphävandet och uppförandet av avfartsrampen innebär att cirka 2,1 hektar naturmark med gamla tallar och två gravfält med tillhörande informationsskylt kommer att tas bort och tillgängligheten till ytan upphör. Detta gör att påtagliga värden för friluftslivet och kulturpedagogik kommer att försvinna. De reella

rekreativa värdena bedöms dock idag vara begränsade då området är bullerutsatt och tillgänglighet till ytan är kraftigt begränsad närheten till trafikinfrastruktur. Trafiken på ögla 1 utgör en tillkommande bullerkälla som bidrar till att trafikbullret ökar något i reservatet närmast öglan. Sammantaget bedöms upphävandet av reservatet och uppförandet av ögla 1 medföra små till påtagliga negativa konsekvenser för rekreation och friluftsliv.

Förslagna kompensationsåtgärder

Det ovan beskrivna intrånget i reservatets natur-, kultur- och rekreativa värden för ögla 1 föreslås kompenseras genom nedan beskrivna kompensationsåtgärder. De fysiska åtgärderna ska projekteras i dialog med tillsynsmyndigheten och reservatsförvaltaren. Innan åtgärderna ska genomföras ska projekteringsunderlaget godkännas av tillsynsmyndigheten och reservatsförvaltaren.

Fördjupat kulturhistoriskt underlag

Borttagande av fornlämningar kan inte kompenseras i egentlig mening. Det går inte att återskapa fornlämningar. Kompensationen går därför ut på att uppdatera och fördjupa kunskapen om kulturresevatet och dess kulturhistoriska värden. Därigenom förbättras möjligheterna till att fatta välgrundade beslut angående förändring och förnyelse i reservatet.

Kompensationen skapar dessutom ett bra underlag för ett målmedvetet arbete med tillgängliggörande åtgärder i framtiden.

De delar som ingår i arbetet beskrivs nedan:

- *Historisk landskapsanalys*
Beskrivning av landskapets historia från förhistorien och fram till tidigt 1900-tal. De långa utvecklingsmönstren och nyttjandet av landskapet beskrivs och analys av förhistoriska lämningar och dess plats i landskapet görs.
- *Inventering av militära lämningar*
Arkivsök och påföljande riktad fornminnesinventering av hela reservatet. Nyupptäckta lämningar förs in i fornminnesregistret. Särskilt goda exempel noteras för att tas med i slutrapport.
- *Beskrivning av områdets agrara historia*
Framtagande av relevanta historiska kartor från 1600-talet och fram till sekelskiftet 1900. Rektifiering av det historiska kartmaterialet mot dagens karta. Rektifiering av sju gårdar/byar och en karta per enhet samt häradskartan. Dessutom studeras översiktligt 1–2 kartor ytterligare per gård utan rektifiering för att fånga upp eventuella relevanta förändringar mm. Utifrån detta beskrivs kulturlandskapets utveckling i stora drag.

- *Identifiering av det biologiska kulturarvet*
Går ut på att identifiera hur människans brukande av landskapet har påverkat floran och var den hävdgynnade floran finns kvar. Fältinventering som utgår från kart- och arkivstudier. Rapportering i digitala system samt enklare redovisning i rapportform.
- *1900-talets byggda kulturarv i kulturreseptatet.*
Identifiera och beskriv verksamheter som är knutna till historien efter 1960 samt 1900-talets historia med fokus på miljonprogrammets del i utvecklingen. De verksamheter som ingår är:
  - Koloniområden
  - Gårdarna i området (Alla utom Granby gård har redan inventerats och fått en vårdplan. Det är planerat att även Granby ska inventeras och få en vårdplan, därför ingår inte detta i uppdraget.)
  - 4H-gården
  - Granholmstoppen
  - Järvabadet vid Eggeby gård

Genom ökade kunskaper om kulturmiljön skapas förutsättningar för en mer ändamålsenlig vård och ökade möjligheter till förståelse av platsens berättelser för besökande. Detta blir också ett viktigt kunskapsunderlag i handläggningen av ärenden som rör kulturreseptatet och skapar förutsättningar för väl avvägda beslut.

Restaurering och förbättring av befintliga våtmarker och dammar

Kompensationen utgörs av ett antal restaurerings- och förbättringsåtgärder av befintliga våtmarker och dammar. Dessa utgörs av:

Hästa groddamm

Hästa är en anlagd groddamm centralt belägen mitt i Igelbäckens kulturreseptat. Dammen försörjs med vatten från två diken, och avvattnas via ett tredje dike ned till Igelbäcken.

För att förbättra förutsättningarna för groddjuren föreslås följande åtgärder:

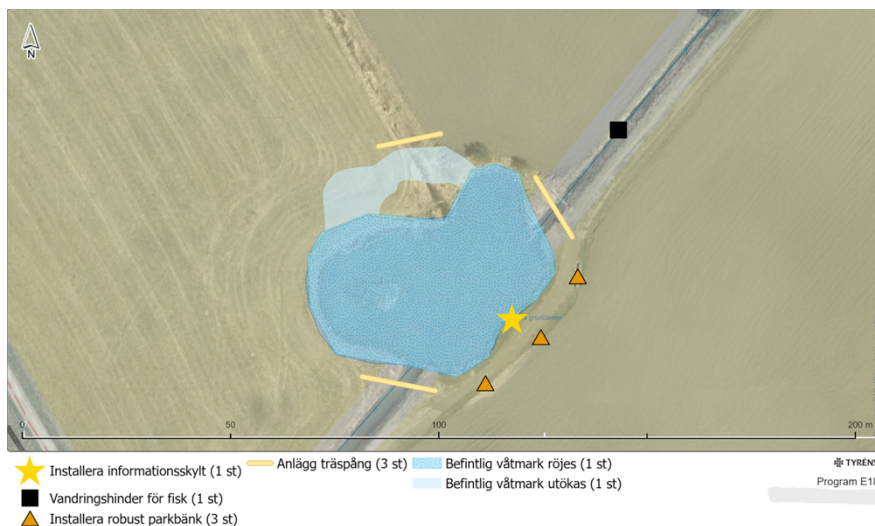
- att uppföra ett vandringshinder för fisk och kräftor i det avvattnande diket
- att rensa dammen från fisk och kräftor i samband med att vandringshindret byggs
- att utöka dammen
- att rensa dammen från skräp och en del av vattenvegetationen såsom kavedun

att sätta upp en informationsskylt

För att stärka dammens rekreativa värden föreslås följande åtgärder:

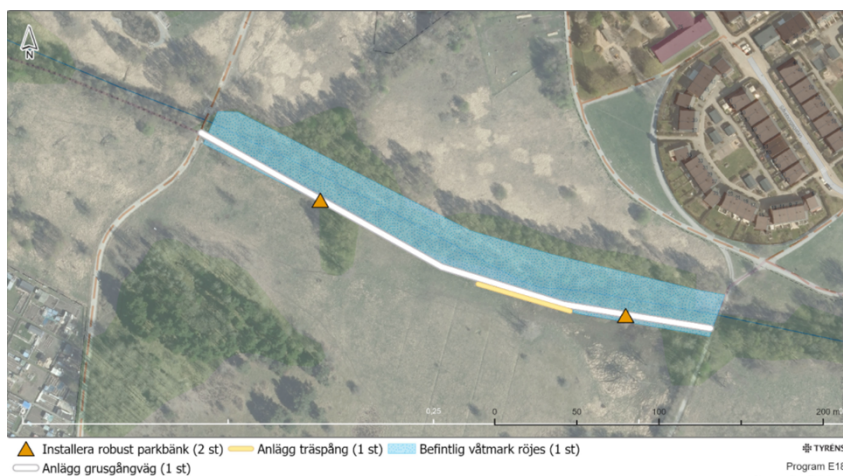
- att sätta upp tre sittgrupper med robusta stockbänkar
- att anlägga spänger över de tre dikenena för att möjliggöra vandring runt dammen.

Figur 7. Karta över föreslagna kompensationsåtgärder vid Hästa groddamm.

Gångstig söder om Igelbäcken

På södra sidan av Igelbäcken finns en gångstig som föreslås förbättras genom att på hela sträckan mellan bro 180-11969-1 och 180-11970-1 preparera stigen med grus och stenmjöl, och vid en lågt liggande del av stigen anläggs en träspång. Vidare ska två soffor med rygg- och armstöd ställas upp. Åtgärden syftar till att förbättra tillgänglighet och framkomlighet.

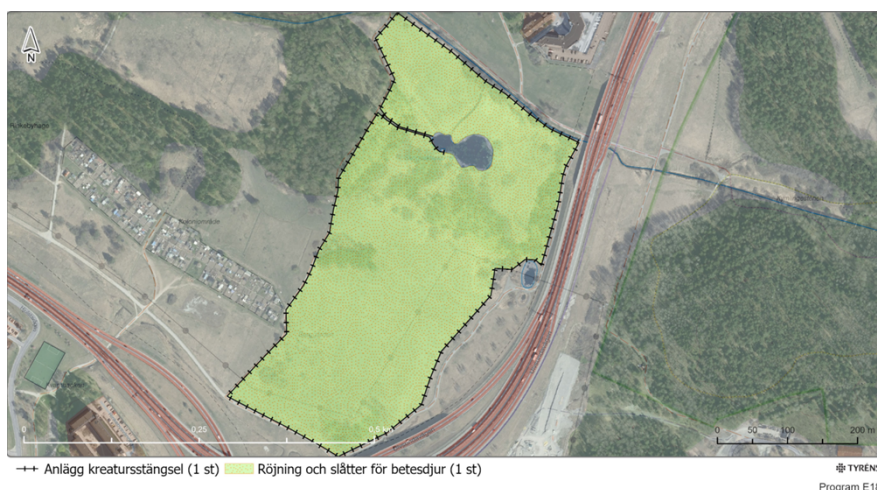
Figur 8. Karta över sträckan där grusgångväg och träspång ska anläggas och parkbänkar sätts upp. Rövning av våtmark utgår.

Skogvaktarkärret

Skogvaktarkärret är en stor anlagd damm belägen i den östligaste delen av Igelbäckens kulturresevat. Dammen har tidigare hyst en stark population av åkergröda och vanlig gröda, men vid inventering 2023 påträffades endast ett mindre antal vanlig gröda (Ohlin, V., Granberg, M. 2023).

För att gynna groddjuren föreslås följande åtgärder:

- att anlägga ett vandringshinder för fisk och kräftor i utloppsdiket till Igelbäcken.
- att rensa dammen från fisk och kräftor i samband med att vandringshindret byggs
- att röja dammen från vattenvegetation.
- att återställa betesmark kring kärret genom att röja och betesputsa gräsmarken samt uppföra cirka 2 km kreatursstängsel. Åtgärder syftar till att förbättra förutsättningarna för att hålla betande djur kring dammen som hjälper till att hålla dammen och stranden öppna.

Figur 9. Karta över området där betesmark föreslås återställas.

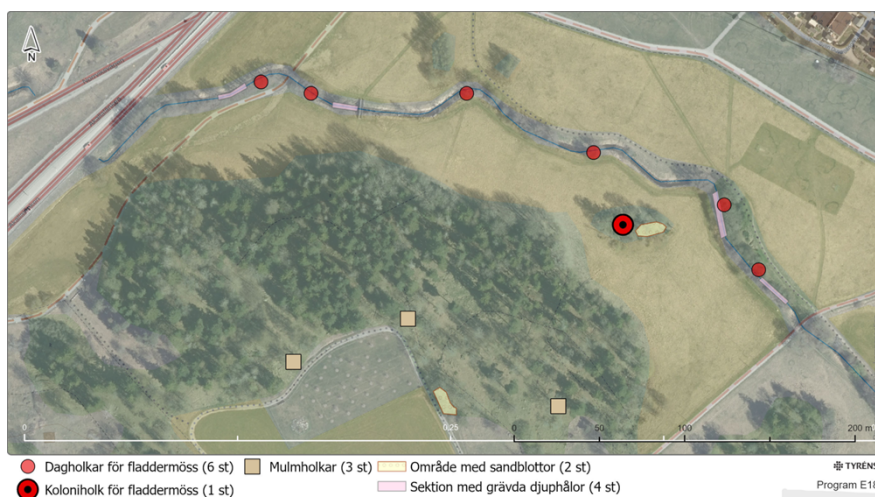
Igelbäckspaketet

Det så kallade Igelbäckspaketet innehåller flera ytmässigt småskaliga åtgärder som syftar till att utveckla kulturresevatets kvaliteter för olika prioriterade naturvårdsarter i Stockholms stads handlingsplan för biologisk mångfald.

Åtgärderna i Igelbäckspaketet syftar till att höja kvaliteten på naturmiljön. Följande ingår i Igelbäckspaketet:

- att anlägga av totalt 200 kvm sandblottor
- att sätta upp sju fladdermusholkar (1 koloni och 6 dag)
- att tillverka och sätta upp tre mulmholkar
- att plantera 30 träd av inhemskt slag med stamomfång 30-35 cm inklusive garantiskötsel under 2 år
- att förbättra livsmiljöer för grönlungen genom anläggande av djuphål i Igelbäcken.

Figur 10. Översikt över föreslagna åtgärder tillhörande Igelbäckens paketet. Exakt placering sker i dialog med tillsynsekologen och reservatsförvaltaren.

Anläggande av gångväg för ökad framkomlighet

Som en kompensation för att immateriella och materiella rekreationsvärdena i ögla 1 försvinner när natur- och kulturmiljön exploateras, anläggs en gruslagd gångväg i nordvästra delen av reservatet, från GC-banans passage under Akallaänken mot nordväst. Den gruslagda gångvägen är ca 600 m lång och möjliggör utökat nyttjande av reservatet och höjer det rekreativa värdet.

Figur 11. Karta grusade gångväg som föreslås anläggas som kompensationsåtgärd.

Bullerskyddsåtgärder

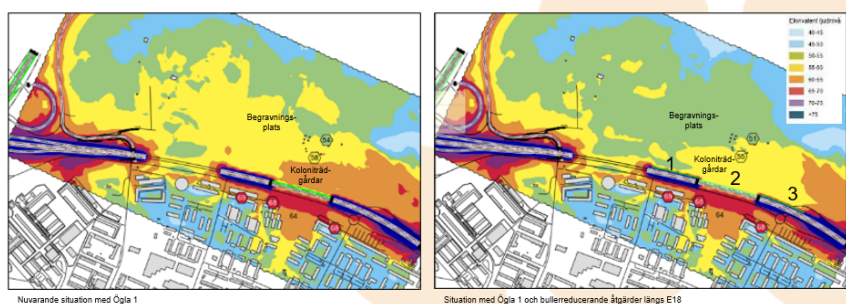
Som en kompensation för rekreationsvärden som försvinner när ytan för ögla 1 tas i anspråk, vidtas bullerskyddsåtgärder längs E18 öster om trafikplats Hjulsås.

Syftet med bullerskyddsåtgärderna är att minska bullerstörningen vid bland annat Järva begravningsplats, koloniområde och

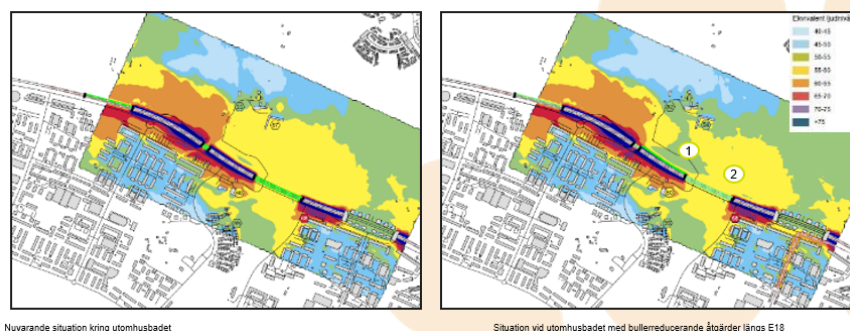
Järvabadet, och på så sätt höja rekreationsvärdet i denna del av kulturresevatet. Den aktuella sträckan har redan bullerskydd i form av en låg bullerskyddsvall på vägens norra sida mot resevatet, samt låga bullerskyddsskärmar på broräcket där E18 går på bro. Genom att höja de befintliga bullerskydden uppnås en märkbar minskning av buller från vägtrafik vid begravningsplatsen, koloniområde och badet. Bullernivån bedöms sänkas om 3 dBA jämfört med dagens situation.

De föreslagna bullerskyddsåtgärderna utgörs av cirka 1180 meter bullerskärm fördelat på följande:

- 2 m hög bullerskyddsskärm anläggs på toppen av befintlig bullerskyddsvall
- Befintlig 1,2 m hög bullerskyddsskärm monterad på broräcke byts mot en 2 m hög bullerskyddsskärm.

Figur 12. Bullerkarta utan och med föreslagna bullerskyddsåtgärder intill begravningsplatsen och koloniträdgårderna.

Figur 13. Bullerkarta utan och med föreslagna bullerskyddsåtgärder intill utomhusbadet.

Utöver dessa kompensationsåtgärder ska Trafikverket bekosta inmätning och utsättning av resevatets nya gräns. Vidare ska Trafikverket bekosta tryck och uppsättning av nya resevatesskyltar. Resevatesskyltarna behöver anpassas till resevatets nya gräns.

Stadsbyggnadskontorets bedömning

Enligt Trafikverket behövs ögla 1 för att uppnå tillräcklig kapacitet för trafik som färdas från E4 Förbifart Stockholm i norrgående riktning till E18 i västgående riktning.

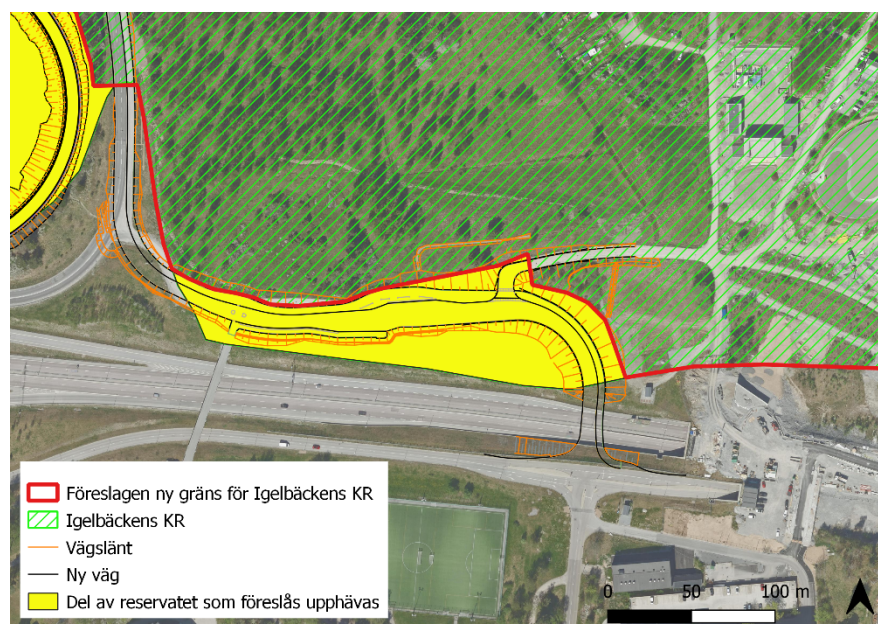
Vägarna E4 och E18 samt kopplingen ögla 1 mellan dem är alla utpekade som riksintresse för kommunikationer. Trafikverket bedömer att detta utgör ett synnerligt skäl för upphävande av den berörda delen av kulturreseptatet.

Eftersom vägarna E4 och E18 samt kopplingen ögla 1 mellan dem alla är utpekade som riksintresse för kommunikationer delar stadsbyggnadskontoret Trafikverkets bedömning att det finns synnerliga skäl för upphävande av den berörda delen av kulturreseptatet.

Stadsbyggnadskontoret anser att ovan föreslagna kompensationsåtgärder kompenserar i skäligh utsträckning för intrånget i reservatets värde.

Flytt av Akallalänkens södra del från Hjulsta trafikplats till Hjulstavägen och Hjulstastråket

Stadsbyggnadskontoret föreslår att 1,2 hektar av reservatet upphävs. Området som föreslås upphävas utgörs av vägområde samt en yta mellan den nya vägen och E18 (Figur 14).

Figur 14. Del av Igelbäckens kulturreseptat som föreslås upphävas för flytt av Akallalänkens södra del samt föreslagna nya gränser.

Beskrivning av området

Större delen av det område som berörs av vägen och som föreslås upphävas domineras av gräs och ruderväxtlighet som såtts och uppkommit på naturlig väg på de vägslänter som flankerar E18. Knappt hälften av området som utgörs av en moränkulle med påtagligt naturvärde kommer att tas bort för byggandet av vägen och resterande delen kommer att ligga svårtillgängligt mellan Akallalänken och E18. Områdes naturvärden är knuten till en delvis mager gräsmark med arter som gullviva, äkta johannesört, backnejlika, tjärblomster, vårfingerört, liten och gul fetknopp, bockrot, ängsfryle, gökärt, gråfibbla och knölsmörbomma. Hällar, moränytor, blommande bryn och grova solbelysta trädstammar skapa variation och ger förutsättningar för rikare insektsfauna. Hävd har upphört för en längre tid sedan men hävdpräglad växtlighet finns ännu kvar.

Villkorade kompensationsåtgärder

Tillstånd och dispens för åtgärder knutna till flytt av Akallalänkens södra del inom Igelbäckens kulturresevat från 2024 var förenade med följande krav på kompensationsåtgärder:

- en dämning av Djupanån nedströms Djupan ska utredas och genomföras enligt förslag 6 i genomförandeplanen till Stockholms lokala åtgärdsplan (LÅP MHN/2021:36) för Igelbäcken,
- området mellan Akallalänkens nya dragning och Tenstaterrassens arbetsområde ska planteras med träd och buskar efter överenskommelse med miljöförvaltningen och reservatsförvaltaren, samt
- en skogsbacke vid Hansta naturreservat som påverkats av byggande av betongtunnel för Förbifarten ska återskapas i enlighet med trafikkontorets remissvar efter överenskommelse med miljöförvaltningen och reservatsförvaltaren.

Arbeten med flytt av Akallalänkens södra del har pågått sedan september 2024 och planeras slutbesiktas juni 2026. Arbeten i reservatet har genomförts i enlighet med ansökan och villkoren som ställts i beslut om tillstånd och dispens har följts.

Kompensationsåtgärder har inte genomförts än men projektering pågår i dialog med miljöförvaltningen.

Stadsbyggnadskontorets bedömning

I beslutet från 2024 bedömde kontoret att tillstånd för vägen kan ges eftersom Hjulsta trafikplats är en del av de utpekade riksintressena Förbifart Stockholm och E18 och tillräcklig kapacitet i trafikplatsen är nödvändig för att Förbifart Stockholm och E18 ska kunna trafikeras på ett säkert sätt. Kontoret bedömde därför att synnerliga skäl för flytten av Akallalänken föreligger.

Busshållplatsen ansågs förbättra tillgängligheten till reservatet, vilket ligger i linje med syftet med reservatet som bland annat är att stärka kvaliteterna för friluftslivet, visa kulturlandskapet och utveckla reservatet till ett aktivitetsfält.

Kontoret bedömde att vägen kommer få en påtaglig påverkan på landskapsbilden i närliggande delar av reservatet eftersom den delvis kommer ligga på en hög vägbank. I sin högsta del kommer vägbanken vara ca 5-6 meter hög.

Kontoret bedömde att rimliga kompensationsåtgärder är en dämning av Igelbäckens tillflöde Djupanån, återskapande av skogsbacke vid Hansta naturreservat samt att plantera träd och buskar.

Stadsbyggnadskontoret håller fast vid tidigare bedömning och anser att synnerliga skäl för upphävande föreligger och ställda krav på kompensationsåtgärder är skäliga.

Ärendets beredning

Planerad avfartsramp (ögla 1) från E4 Förbifart Stockholm norrgående riktning till E18 västgående riktning i trafikplats Hjulsta

Under åren 2022-2025 har Stockholms stad, Trafikverket och Trafikverkets konsulter haft ett flertal möten kring lämpliga kompensationsåtgärder. Från Stockholms stad deltog representanter från stadsbyggnadskontoret (stadsbyggnadsstrateg och områdesstrateg), miljöförvaltningen (tillsyneolog och miljöutredare), trafikkontoret (dåvarande reservatsförvaltare och anläggningsingenjör) och exploateringskontoret (projektledare). En representant från stadsmuseet har haft dialog med Trafikverkets kulturmiljöexpert och deras kulturmiljökonsult angående lämpliga kompensationsåtgärder.

Under denna period har även ett flertal interna avstämningsmöten mellan berörda förvaltningar i staden hållits. Sedan 2025 ansvarar fastighetskontoret för förvaltning av stora delar av Igelbäckens

kulturresevat och avstämning har gjorts med den nya resevatsförvaltaren. Avstämning har även skett med pågående detaljplaneprojekt för Trafikplats Hjulsta (S-Dp 2023-12386).

Flytt av Akallalänkens södra del från Hjulsta trafikplats till Hjulstavägen och Hjulstråket

Trafikverkets ansökan skickade stadsbyggnadskontoret 2023 på remiss till miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsmuseet, exploateringskontoret, trafikkontoret och kyrkogårdsförvaltningen. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet för resevatet och trafikkontoret var förvaltare för denna del av resevatet. Kyrkogårdsförvaltningen har anlagt en begravningsplats intill det berörda området.

Miljöförvaltnings tillsyneologer och resevatsförvaltarna har en pågående dialog med Trafikverket kring projektering av de villkorande kompensationsåtgärderna.

Stadsbyggnadskontorets förslag

Stadsbyggnadskontoret föreslår stadsbyggnadsnämnden att besluta att uppdra åt stadsbyggnadskontoret att samråda om förslag till upphävande av delar av Igelbäckens kulturresevat för planerad avfartsramp (öglå 1) från E4 Förbifart Stockholm norrgående riktning till E18 västgående riktning i trafikplats Hjulsta och för flytt av Akallalänkens södra del från Hjulsta trafikplats till Hjulstavägen och Hjulstråket. I samrådsretsen föreslås ingår Länsstyrelsen i Stockholms län, berörda sakägare och berörda nämnder.

SLUT